

แผนการใช้ที่ดิน

ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11 กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่นๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร ร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 11 ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกร มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร
กันยายน
2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-2
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-5
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6-2 แผนการใช้ที่ดิน	6-1

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชุมพร ¹ (พ.ศ. 2536 - 2565)	2-3
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร	2-4
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพรปี 2565	2-8
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร ปี 2565	2-8
2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพรปี 2565	2-10
3-1 สมบัติดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร	3-5
5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร	5-3
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร	6-4
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571	7-4
7-2 กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-4
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพรแผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-5

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	2-1
2-2	กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2536-2565	2-3
2-3	แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	3-8
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร	6-5

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตาม หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวาง กรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้อง อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมแต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิด การใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการ ดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่าง เหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบน พื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อย กว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนด ขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 – 30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลสะพลี อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

- 1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี
- 2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น
- 3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

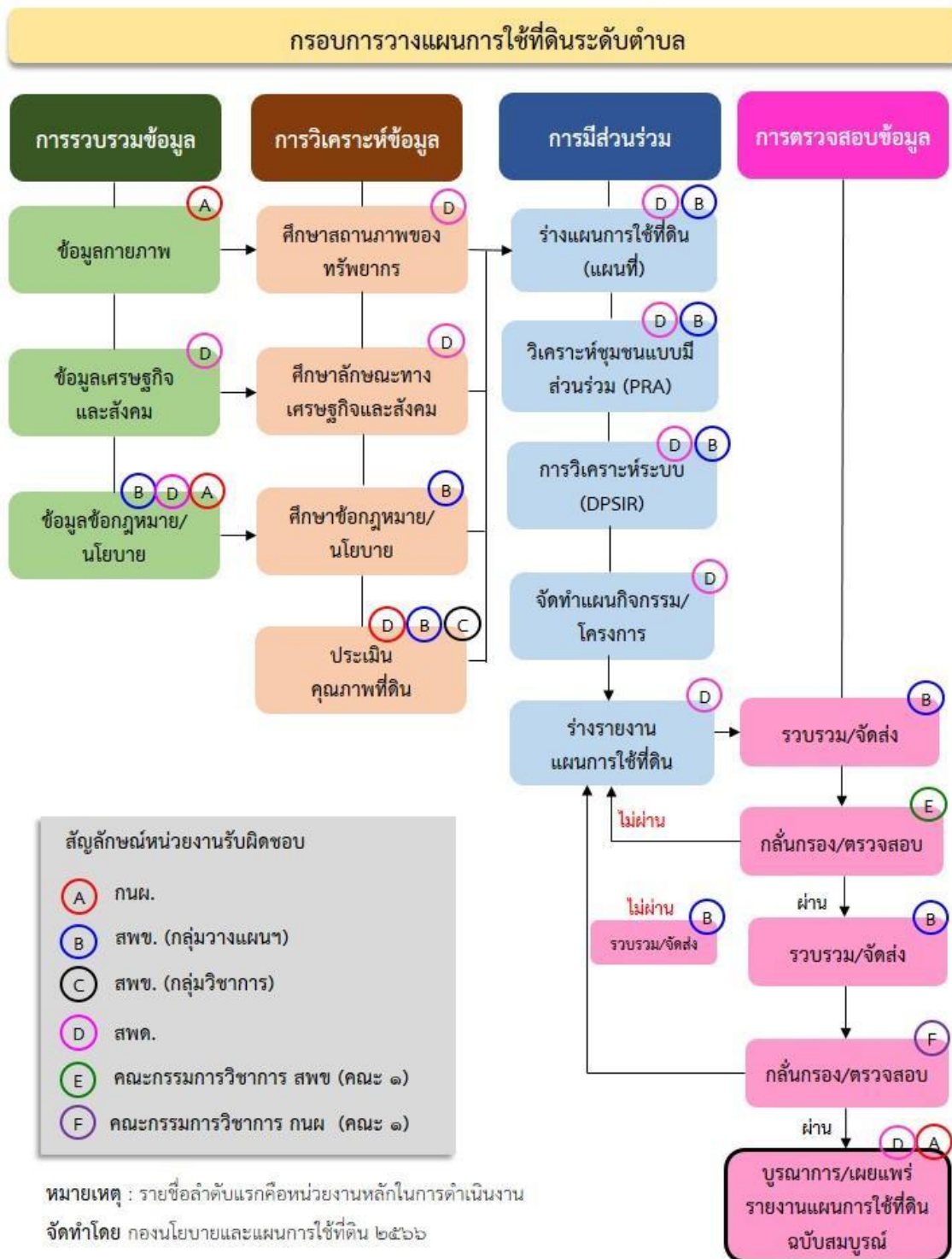
2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีหลักการและเป็นที่ยอมรับ

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

สะพลีเมืองแห่งการท่องเที่ยว ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ภายใต้วิถีเศรษฐกิจพอเพียง

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

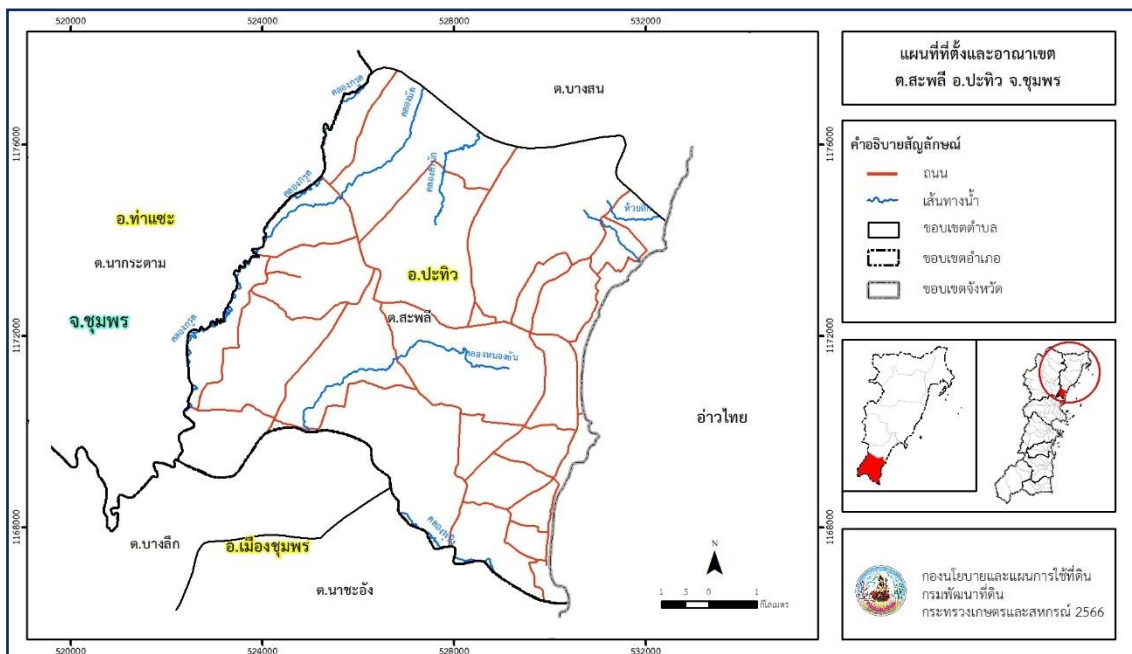

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกใต้ของอำเภอบะพือ มีพื้นที่ประมาณ 62 ตารางกิโลเมตร หรือ 38,712 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลบางสน อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลบางลึก ตำบลนาชะอัง อำเภอมืองชุมพร จังหวัดชุมพร
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอไทย
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลนากระตาม อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 11 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหนองปลาไหล	หมู่ที่ 7 บ้านคลองใหญ่
หมู่ที่ 2 บ้านปากด่าน	หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งวัวแล่น
หมู่ที่ 3 บ้านดอนคา	หมู่ที่ 9 บ้านห้วยตาอ่อน
หมู่ที่ 4 บ้านควน	หมู่ที่ 10 บ้านฝ้ายเขา
หมู่ที่ 5 บ้านชายทะเล	หมู่ที่ 11 บ้านพรุปรัง
หมู่ที่ 6 บ้านพรุใหญ่	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย ลูกคลื่นลอนลาด และพื้นที่สูงชัน มีภูเขากระจายอยู่ทั่วไปในตำบล ด้านทิศตะวันออกเป็นพื้นที่ราบชายฝั่งทะเลอ่าวไทย เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำภาคใต้ฝั่งตะวันออกตอนบน มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น คลองกรุด คลองหนองชัน คลองมัด ห้วยลึก

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ. 2536 - 2565) พบว่า ตำบลสะพลี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 27.2 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 32.0 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.8 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,997.0 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 168 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนพฤศจิกายน มีปริมาณฝน 278.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 15 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536 - 2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดบึงสามพัน ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูการเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืชได้ตลอดทั้งปี

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืชได้ตลอดทั้งปี (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

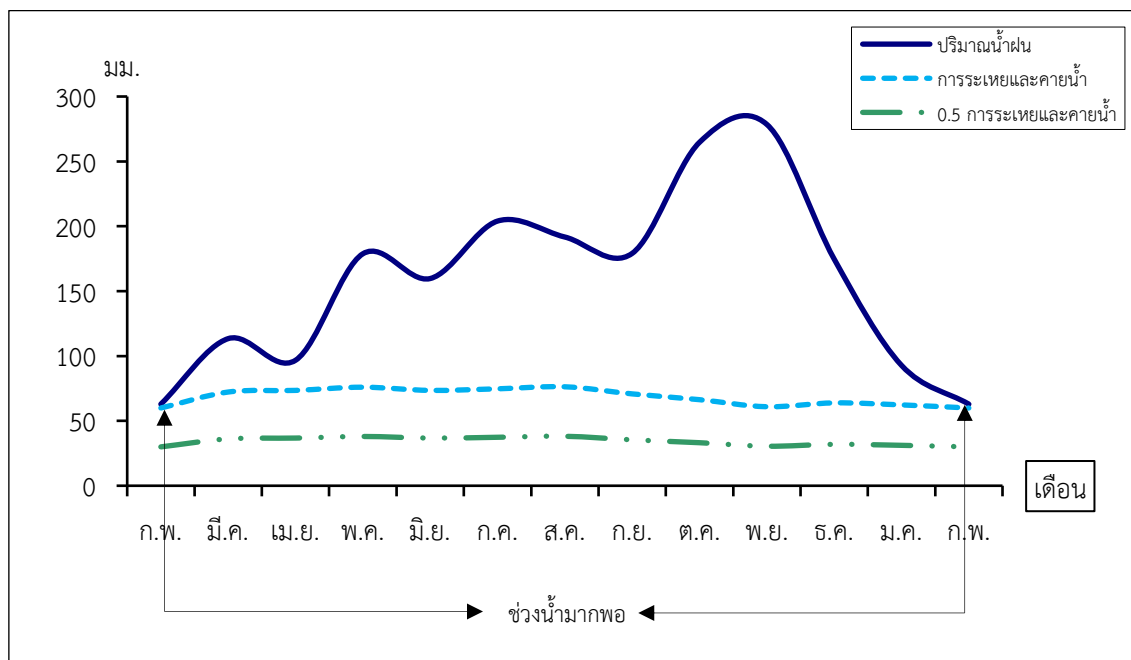
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดชุมพร¹ (พ.ศ. 2536 - 2565)

เดือน	อุณหภูมิ (ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	22.0	30.8	26.0	81.0	92.8	7.6	62.3	79.0
ก.พ.	22.6	31.8	26.9	79.0	62.9	5.5	59.9	56.6
มี.ค.	23.7	33.2	27.9	79.0	113.4	7.3	72.2	92.8
เม.ย.	24.7	34.2	28.8	78.0	96.7	8.5	73.5	81.7
พ.ค.	25.0	33.5	28.3	81.0	178.8	17.2	76.0	127.6
มิ.ย.	24.8	32.7	27.9	81.0	159.7	17.9	73.5	118.9
ก.ค.	24.5	32.0	27.4	82.0	204.0	21.0	74.7	137.4
ส.ค.	24.6	31.9	27.4	82.0	191.7	19.8	76.3	132.9
ก.ย.	24.3	31.7	27.1	83.0	179.1	19.6	70.8	127.8
ต.ค.	23.9	31.2	26.8	85.0	264.7	20.0	66.3	151.5
พ.ย.	23.4	30.6	26.5	84.0	278.5	14.8	60.9	152.8
ธ.ค.	22.1	30.2	25.7	80.0	174.7	8.5	63.9	125.9
เฉลี่ย	23.8	32.0	27.2	81.3	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,997.0	167.7	830.3	1,384.9

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

หมายเหตุ : ใช้ข้อมูลปริมาณน้ำฝน 13 เดือน เพราะสามารถแสดงให้เห็นความต่อเนื่องของข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

รูปที่ 2-2 กราฟสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร พ.ศ. 2536 - 2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลสะพลี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 4,381 ไร่ หรือร้อยละ 11.32 ของพื้นที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 29,267 ไร่ หรือร้อยละ 75.60 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 131 ไร่ หรือร้อยละ 0.34 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาร้าง นาข้าว

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 69 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สับปะรด/ปาล์มน้ำมัน

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 27,630 ไร่ หรือร้อยละ 71.37 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา ปาล์มน้ำมัน/มะพร้าว ปาล์มน้ำมัน/ไม้ผลผสม ไม้ยืนต้นผสม

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 1,043 ไร่ หรือร้อยละ 2.69 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะพร้าว ไม้ผลผสม ทุเรียน กล้วย ลิ้นจี่

5) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 394 ไร่ หรือร้อยละ 1.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 3,557 ไร่ หรือร้อยละ 9.19 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าไม่ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู ป่าชายเลนสมบูรณ์

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 411 ไร่ หรือร้อยละ 1.06 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทะเล แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,096 ไร่ หรือร้อยละ 2.83 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ บ่อลูกรัง ทุ่งหญ้าธรรมชาติ หาดทราย พื้นที่ถม

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสะพลี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	4,381	11.32
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	3,143	8.12
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	209	0.54
U402	สถานีรถไฟ	17	0.04
U405	ถนน	225	0.58
U406	ทางรถไฟ	317	0.82
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	290	0.75
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	180	0.47

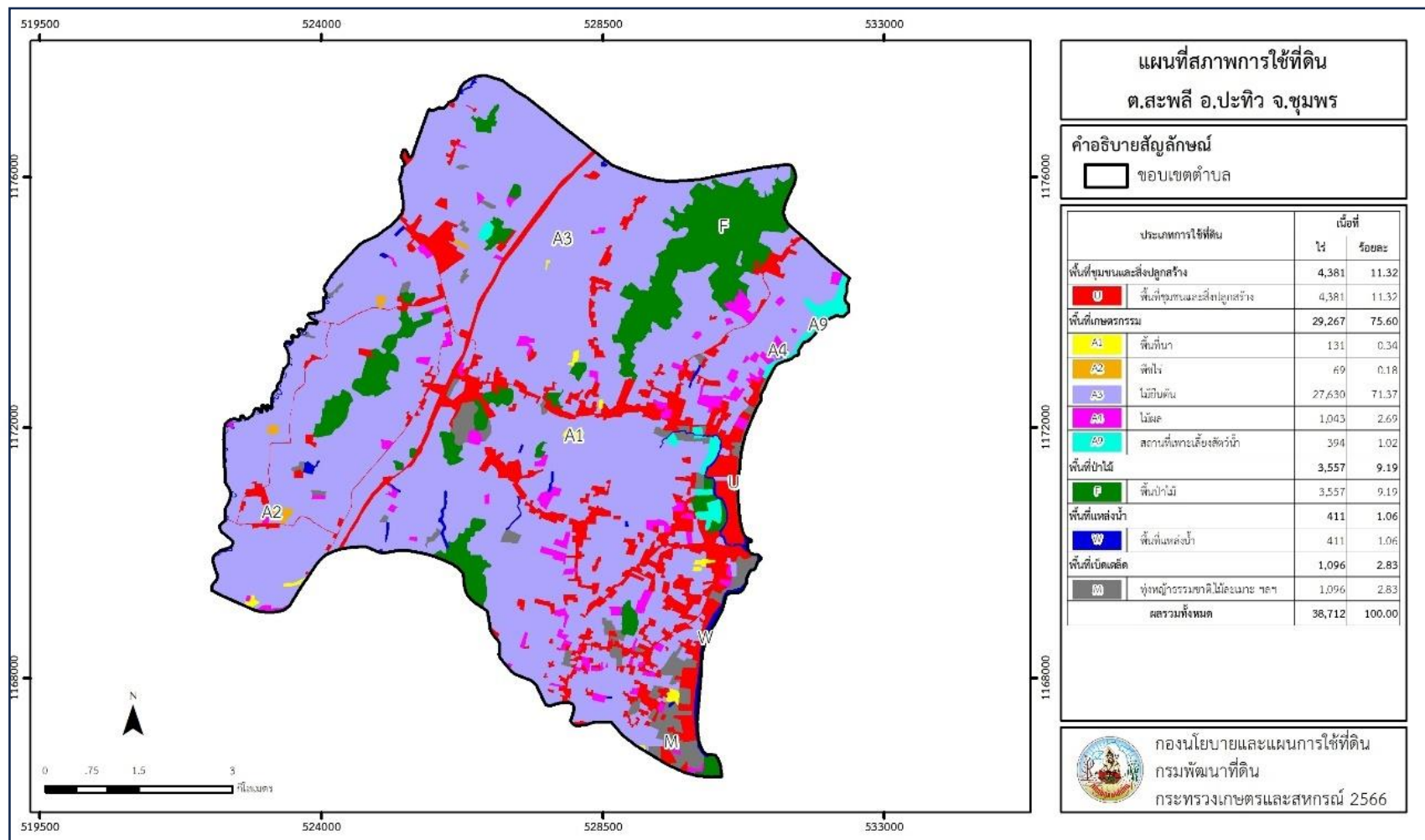
ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A	พื้นที่เกษตรกรรม	29,267	75.60
A100	นาไร่	113	0.29
A101	นาข้าว	18	0.05
A205/A303	สับปะรด/ปาล์มน้ำมัน	69	0.18
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	80	0.21
A301	ไม้ยืนต้นผสม	172	0.44
A302	ยางพารา	8,494	21.94
A302/A303	ยางพารา/ปาล์มน้ำมัน	19	0.05
A302/A401	ยางพารา/ไม้ผลผสม	32	0.08
A303	ปาล์มน้ำมัน	16,079	41.53
A303/A312	ปาล์มน้ำมัน/กาแฟ	4	0.01
A303/A401	ปาล์มน้ำมัน/ไม้ผลผสม	1,143	2.95
A303/A403	ปาล์มน้ำมัน/ทุเรียน	10	0.03
A303/A405	ปาล์มน้ำมัน/มะพร้าว	1,446	3.74
A303/A411	ปาล์มน้ำมัน/กล้วย	79	0.20
A307	สนประดิพัทธ์	15	0.04
A308	กระถิน	33	0.09
A312	กาแฟ	16	0.04
A312/A401	กาแฟ/ไม้ผลผสม	8	0.02
A401	ไม้ผลผสม	234	0.60
A403	ทุเรียน	27	0.07
A403/A405	ทุเรียน/มะพร้าว	6	0.02
A405	มะพร้าว	727	1.88
A405/A411	มะพร้าว/กล้วย	5	0.01
A406	ลั่นจี่	12	0.03
A411	กล้วย	27	0.07
A415	มะละกอ	5	0.01
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	31	0.08

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A903	สถานที่เพาะเลี้ยงกุ้ง	363	0.94
F	พื้นที่ป่าไม้	3,557	9.19
F100	ป่าไม้ผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	121	0.31
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	3,340	8.63
F301	ป่าชายเลนสมบูรณ์	96	0.25
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,096	2.83
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	56	0.15
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	705	1.82
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	20	0.05
M302	บ่อลูกรัง	231	0.60
M405	พื้นที่ถม	36	0.09
M601	หาดทราย	48	0.12
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	411	1.06
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	100	0.26
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	52	0.13
W103	ทะเล	174	0.45
W201	อ่างเก็บน้ำ	19	0.05
W202	บ่อน้ำในไร่นา	66	0.17
ผลรวมทั้งหมด		38,712	100.00

รูปที่ 2.3 แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลสะพลีมีประชากรรวม 8,181 คน แยกเป็นชาย 3,900 คน เป็นหญิง 4,281 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 132.08 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,857 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,826 ครัวเรือน หรือร้อยละ 47.34 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,031 ครัวเรือน หรือร้อยละ 52.66 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลสะพลี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก ปี 2565

พื้นที่	จำนวน ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลสะพลี	3,857	3,900	4,281	8,181
หมู่ที่ 1 หนองปลาไหล	464	488	572	1,060
หมู่ที่ 2 ปากด่าน	354	409	458	867
หมู่ที่ 3 ดอนคา	228	266	307	573
หมู่ที่ 4 ควน	384	369	390	759
หมู่ที่ 5 ชายทะเล	648	417	440	857
หมู่ที่ 6 พรุใหญ่	301	410	481	891
หมู่ที่ 7 คลองใหญ่	183	264	250	514
หมู่ที่ 8 ทุ่งวัวแล่น	599	420	475	895
หมู่ที่ 9 ห้วยตาอ่อน	270	333	377	710
หมู่ที่ 10 ฝ้ายเขา	291	366	337	703
หมู่ที่ 11 พรุปริง	135	158	194	352

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลสะพลี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,857	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,826	47.34
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	2,031	52.66

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566) 2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลสะพลีมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 3,857 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 10.04 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลสะพลีประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา มะพร้าว ทุเรียน และมังคุด ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 247,898.62 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 81,961.13 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 137,220.55 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 45,065.95 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 110,678.07 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 36,895.18 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลสะพลี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดบึงสามพัน ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ ครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้ บุคคล เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่าย ครัวเรือน เฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่าย บุคคล เฉลี่ย (บาท/ ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลสะพลี	199,160.80	30,573.38	11,173.56	6,990.87	247,898.62	81,961.13	137,220.55	45,065.95
หมู่ที่ 1 หนองปลาไหล	81,311.71	31,933.39	16,117.12	2,639.64	132,001.86	53,475.20	61,036.04	24,726.28
หมู่ที่ 2 ปากด่าน	394,776.26	37,693.61	13,451.17	10,763.47	456,684.50	132,820.59	330,412.33	96,096.02
หมู่ที่ 3 ดอนคา	131,325.19	34,745.32	15,424.46	4,096.40	185,591.38	65,309.37	87,875.72	30,923.35
หมู่ที่ 4 ควน	247,391.30	43,108.70	17,460.14	26,130.43	334,090.58	101,106.36	194,000.00	58,710.53
หมู่ที่ 5 ชายทะเล	106,250.81	28,659.20	4,095.02	6,422.92	145,427.96	53,147.31	58,343.81	21,322.01
หมู่ที่ 6 พรุใหญ่	234,581.20	51,422.22	149.61	2,196.58	288,349.61	83,403.97	102,583.97	29,672.00
หมู่ที่ 7 คลองใหญ่	218,838.98	26,830.51	5,054.24	5,610.17	256,333.90	92,499.69	133,944.92	48,334.86
หมู่ที่ 8 ทุ่งวัวแล่น	132,525.26	29,698.81	5,295.05	7,352.29	174,871.41	63,761.78	54,317.43	19,805.27
หมู่ที่ 9 ห้วยตาอ่อน	203,894.74	22,842.11	28,421.05	4,710.53	259,868.42	82,291.67	203,421.05	64,416.67
หมู่ที่ 10 ฝ่ายเขา	228,334.86	27,907.43	12,731.43	6,977.14	275,950.86	106,368.72	183,981.71	70,918.06
หมู่ที่ 11 พรุปรัง	211,538.46	1,465.93	4,709.89	-	217,714.29	67,387.76	99,509.10	30,800.44

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลไม่พบพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

- (1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 692 ไร่
- (2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1B เนื้อที่ 217 ไร่
- (3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 2,363 ไร่
- (4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 1,705 ไร่
- (5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 20,635 ไร่
- (6) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 13,100 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลสะพลี มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2536 - 2565) 1,997 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่น ๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลสะพลี มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองกรุด คลองตาอ่อน คลองพุซิง คลองมัด คลองลำนัก คลองหนองชัน ห้วยบง และห้วยลึก

3.2.3 จากฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) ซึ่งพบว่า ตำบลสะพลี มีจำนวน บ่อบาดาลราชการจำนวน 36 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 33 หน่วย แผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 7 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bu-pic-clB ดินสายบุรีที่มีศิลาแลงอ่อน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 128 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Bu-pic,cal-clB ดินสายบุรีที่มีศิลาแลงอ่อนและเป็นดินเหนียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 765 ไร่ หรือร้อยละ 1.98 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Lgu-clA ชุดดินละงู มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,107 ไร่ หรือร้อยละ 8.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Ni-sIA ชุดดินน้ำกระจาย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 853 ไร่ หรือร้อยละ 2.20 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Ra-sicIA ชุดดินระแงะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 964 ไร่ หรือร้อยละ 2.49 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Tkt-sicA ชุดดินตะกั่วทุ่ง มีเนื้อดินบนเป็นดินเหนียวปนทรายแบ่ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 291 ไร่ หรือร้อยละ 0.75 ของเนื้อที่ตำบล
- 7) หน่วยแผนที่ดิน Tuk-clB ชุดดินทุ่งค่าย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 745 ไร่ หรือร้อยละ 1.92 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 26 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Bh-lsA ชุดดินบ้านทอน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 493 ไร่ หรือร้อยละ 1.28 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Hh-lsA ชุดดินหัวหิน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,025 ไร่ หรือร้อยละ 2.64 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Kh-sIB ชุดดินคองหงษ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,272 ไร่ หรือร้อยละ 3.29 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Kh-sIC ชุดดินคองหงษ์ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 268 ไร่ หรือร้อยละ 0.69 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Kh-mw-sIA ดินคองหงษ์ที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 542 ไร่ หรือร้อยละ 1.40 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Kh-mw-sIB ดินคองหงษ์ที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,931 ไร่ หรือร้อยละ 4.99 ของเนื้อที่ตำบล

- 7) หน่วยแผนที่ดิน Kh-mw,fl-slB ดินคองหษ์ที่มีการระบายน้ำดีปานกลางและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 121 ไร่ หรือร้อยละ 0.31 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Kh-tks-slB ดินคองหษ์ที่เป็นทรายหนา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 4,517 ไร่ หรือร้อยละ 11.67 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Kh-tks-slC ดินคองหษ์ที่เป็นทรายหนา มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 778 ไร่ หรือร้อยละ 2.01 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Km-slB ชุดดินคลองท่อม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 551 ไร่ หรือร้อยละ 1.42 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Km-slC ชุดดินคลองท่อม มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 844 ไร่ หรือร้อยละ 2.18 ของเนื้อที่ตำบล
- 12) หน่วยแผนที่ดิน Lan-slB ชุดดินหลังสวน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,671 ไร่ หรือร้อยละ 4.32 ของเนื้อที่ตำบล
- 13) หน่วยแผนที่ดิน Lan-slC ชุดดินหลังสวน มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,560 ไร่ หรือร้อยละ 4.03 ของเนื้อที่ตำบล
- 14) หน่วยแผนที่ดิน Nat-slB ชุดดินนาทวี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 444 ไร่ หรือร้อยละ 1.15 ของเนื้อที่ตำบล
- 15) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slB ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 899 ไร่ หรือร้อยละ 2.32 ของเนื้อที่ตำบล
- 16) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slC ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,117 ไร่ หรือร้อยละ 2.89 ของเนื้อที่ตำบล
- 17) หน่วยแผนที่ดิน Pto-slD ชุดดินพะโต๊ะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 451 ไร่ หรือร้อยละ 1.17 ของเนื้อที่ตำบล
- 18) หน่วยแผนที่ดิน Rg-gslD ชุดดินระนอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 147 ไร่ หรือร้อยละ 0.38 ของเนื้อที่ตำบล
- 19) หน่วยแผนที่ดิน Rg-gslE ชุดดินระนอง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายปนกรวด ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 612 ไร่ หรือร้อยละ 1.58 ของเนื้อที่ตำบล
- 20) หน่วยแผนที่ดิน Ro-mw-lA ดินรือเสาะที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 579 ไร่ หรือร้อยละ 1.50 ของเนื้อที่ตำบล
- 21) หน่วยแผนที่ดิน Sd-slB ชุดดินสะเตา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 694 ไร่ หรือร้อยละ 1.79 ของเนื้อที่ตำบล
- 22) หน่วยแผนที่ดิน Sd-slC ชุดดินสะเตา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 579 ไร่ หรือร้อยละ 1.50 ของเนื้อที่ตำบล
- 23) หน่วยแผนที่ดิน Sd-fl-slB ดินสะเตาที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 558 ไร่ หรือร้อยละ 1.44 ของเนื้อที่ตำบล

24) หน่วยแผนที่ดิน Sw-sLB ชุดดินสวี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,482 ไร่ หรือร้อยละ 8.99 ของเนื้อที่ตำบล

25) หน่วยแผนที่ดิน Te-sLB ชุดดินท่าแฉะ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 916 ไร่ หรือร้อยละ 2.36 ของเนื้อที่ตำบล

26) หน่วยแผนที่ดิน Ya-sLC ชุดดินยะลา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 168 ไร่ หรือร้อยละ 0.43 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 5,398 ไร่ หรือร้อยละ 13.94 ของเนื้อที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 242 ไร่ หรือร้อยละ 0.63 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 10,044 ไร่ หรือร้อยละ 25.95 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินบ้านทอน (Bh) ชุดดินหัวหิน (Hh) ดินคอหงษ์ที่เป็นทรายหนา (Kh-tks) และชุดดินหลังสวน (Lan) ปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 1,672 ไร่ หรือร้อยละ 4.31 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินระนอง (Rg) ชุดดินทุ่งค่าย (Tuk) และชุดดินยะลา (Ya) ปัญหาดินเปรี้ยวจัด มีเนื้อที่ 964 ไร่ หรือร้อยละ 2.49 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินระแงะ (Ra) และปัญหาดินเค็ม มีเนื้อที่ 291 ไร่ หรือร้อยละ 0.75 ของเนื้อที่ตำบล คือ ชุดดินตะกั่วทุ่ง (Tkt)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Bh-lsA	0-2	50-100	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	5.0-6.0	<2	-	254	0.66
Bh-lsA*	0-2	50-100	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	4.5-6.0	5.0-6.0	<2	-	239	0.62
Bu-pic,cal-clB	2-5	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	35-75	4.5-6.0	6.5-8.0	<2	-	765	1.98
Bu-pic-clB	2-5	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	-	128	0.33
Hh-lsA	0-2	>150	ค่อนข้างมาก	ต่ำ	<10	>75	6.0-8.0	6.0-8.0	<2	-	400	1.03
Hh-lsA*	0-2	>150	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	<10	>75	6.0-8.0	6.0-8.0	<2	-	625	1.61
Kh-mw,fl-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	121	0.31
Kh-mw-slA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	542	1.40
Kh-mw-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,931	4.99
Kh-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,272	3.29
Kh-slC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	268	0.69
Kh-tks-lsB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	3,499	9.04
Kh-tks-lsB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	1,018	2.63
Kh-tks-lsC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	778	2.01
Km-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	551	1.42
Km-slC	5-12	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	844	2.18
Lan-lsB	2-5	>150	ค่อนข้างมาก	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	1,214	3.14
Lan-lsB*	2-5	>150	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	<10	35-75	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	457	1.18
Lan-lsC	5-12	>150	ค่อนข้างมาก	ต่ำ	<10	35-75	5.0-6.5	5.0-6.5	<2	-	1,560	4.03
Lgu-clA	0-2	>150	เลว	ปานกลาง	10-20	>75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	3,107	8.03

ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Nat-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	444	1.15
Ni-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.5-6.5	<2	-	712	1.84
Ni-sIA*	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	5.5-6.5	<2	-	141	0.36
Pto-sLB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	899	2.32
Pto-sLC	5-12	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	1,117	2.89
Pto-sLD	12-20	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.5	<2	-	451	1.17
Ra-sicIA	0-2	>150	เลวมาก	ต่ำ	>20	<35	4.5-5.0	4.5-5.0	<2	50-100	140	0.36
Ra-sicIA*	0-2	>150	เลวมาก	ปานกลาง	>20	<35	4.5-5.0	4.5-5.0	<2	50-100	824	2.13
Rg-gslD	12-20	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	123	0.32
Rg-gslD*	12-20	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	24	0.06
Rg-gslE	20-35	0-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.0	4.5-5.5	<2	-	612	1.58
Ro-mw-lA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-6.0	<2	-	579	1.50
Sd-fl-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	558	1.44
Sd-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	694	1.79
Sd-sLC	5-12	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	4.5-5.5	4.5-5.5	<2	-	579	1.50
Sw-sLB	2-5	50-100	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	5.0-5.5	<2	-	3,482	8.99
Te-sLB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	667	1.72
Te-sLB*	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	249	0.64
Tkt-sicA	0-2	>150	เลวมาก	ปานกลาง	>20	>75	6.0-8.0	7.5-8.0	<2	-	291	0.75

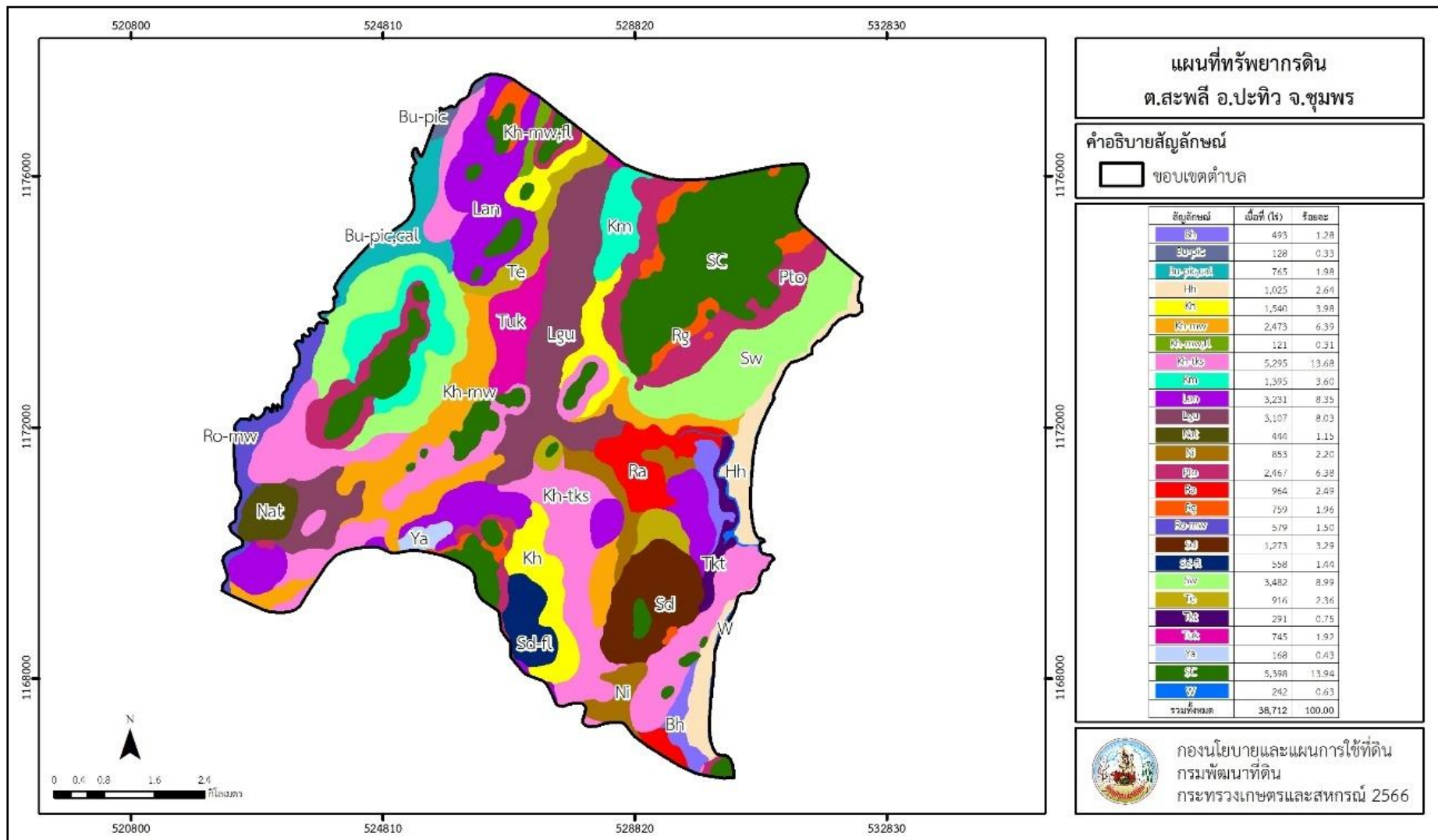
ตารางที่ 3-1 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาด ชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน (cmol/kg)	ความ อิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำ ไฟฟ้า (dS/m)	ความลึก ของ ชั้นจาโร ไซต์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Tuk-clB	2-5	0-50	เลว	ต่ำ	10-20	>75	6.0-7.0	6.0-8.0	<2	-	745	1.92
Ya-slC	5-12	25-50	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	168	0.43
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,398	13.94
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	242	0.63
รวมทั้งหมด											38,712	100.00

หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

รูปที่ 3-1 แผนที่ทรัพยากรดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลสะพลี คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ดินเปรี้ยว ดินกรด
- 3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 4) ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์การบริหารส่วนตำบลสะพลี มีความต้องการ 4 ประเด็น คือ

- 1) แก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาดินเปรี้ยว ดินกรด
- 3) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ
- 4) แก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) การเพิ่มขึ้นของประชากร
- 1.2) การเติบโตของเศรษฐกิจ
- 1.3) ดินเสื่อมโทรม
- 1.4) น้ำขาดแคลนในฤดูแล้ง

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ

- 2.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดินที่เหมาะสม
- 2.2) การจัดการที่ดินไม่เหมาะสมตามหลักวิชาการ
- 2.3) ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร
- 2.4) ต้นทุนปัจจัยการผลิตเพิ่มสูงขึ้น
- 2.5) เกษตรกรขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

- 3.1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 3.3) ดินเปรี้ยว ดินกรด
- 3.4) การใช้ปุ๋ยเคมี สารเคมีเกินความจำเป็น
- 3.5) ราคาผลผลิตพืชตกต่ำ

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.2) พืช/ผลผลิตได้รับความเสียหาย
- 4.3) แหล่งน้ำ ลำคลองตื้นเขิน
- 4.4) เกิดโรคระบาดในปาล์มน้ำมัน
- 4.5) รายได้ไม่แน่นอน

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

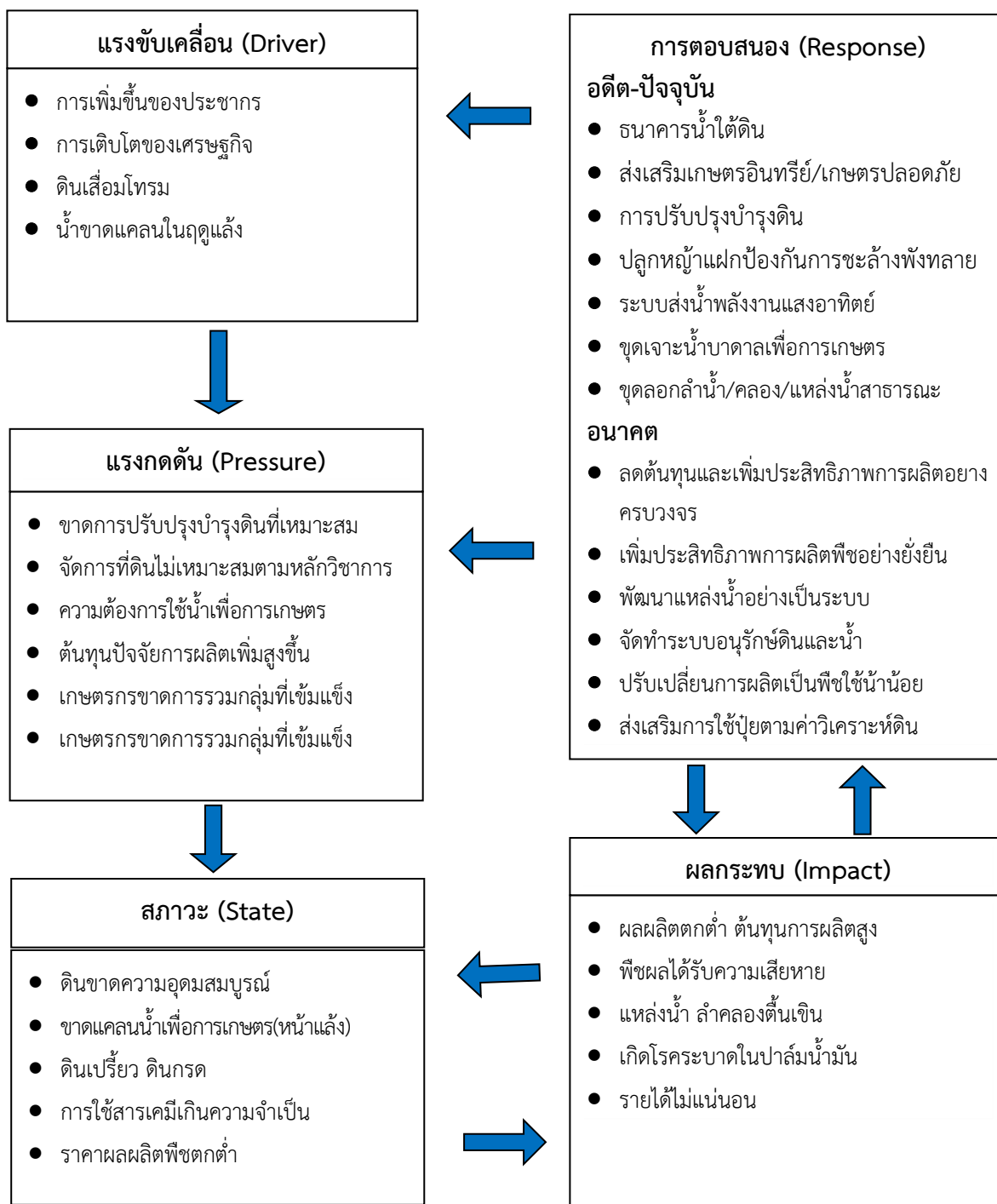
อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) โครงการเกษตรแบบแปลงใหญ่
- 5.2) ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์/เกษตรปลอดภัย
- 5.3) โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งกลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่
- 5.4) ปลูกหญ้าแฝกป้องกันการชะล้างพังทลาย
- 5.5) แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
- 5.6) ปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว/ดินเค็มภาคใต้

อนาคต

- (1) ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างครบวงจร
- (2) พัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบ
- (3) จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (4) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย
- (5) ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

○ **พื้นที่ลุ่ม**

- 1) พืชเศรษฐกิจหลักที่เกษตรกรนิยมปลูกในพื้นที่ คือ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา
- 2) ไม้ผล ที่เกษตรกรนิยมปลูกในพื้นที่เพิ่มขึ้น คือ ทุเรียน

ระบบเกษตร	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
พืชเศรษฐกิจ	ปาล์มน้ำมัน, ยางพารา											
ไม้ผล	ทุเรียน, มะพร้าว											

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆ เหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่ยกทรง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการเขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินในแต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน มะพร้าว กาแฟโรบัสต้า

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดินดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

หน่วยแผนที่ดิน	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	ทุเรียน	มะพร้าว	กาแฟโรบัสต้า
Bh-lsA	S2ron	S3r	S3r	S3r	S3r
Bh-lsA*	S2rons	S3r	S3r	S3r	S3r
Bu-pic,cal-clB	S3o	S2ons	S3o	S3o	N
Bu-pic-clB	S3o	S2on	S3o	S3o	N
Hh-lsA	S2n	S3o	S2ns	S2n	S2ns
Hh-lsA*	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2ns
Kh-mw,fl-slB	S2ons	S2ns	S2ons	S2ons	S2ons
Kh-mw-slA	S2on	S2n	S2ons	S2on	S2ons
Kh-mw-slB	S2ons	S2ns	S2ons	S2ons	S2ons
Kh-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Kh-slC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns
Kh-tks-lsB	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns
Kh-tks-lsB*	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Kh-tks-lsC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns
Km-slB	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns
Km-slC	S2n	S2n	S2ns	S2en	S2ns
Lan-lsB	S2n	S3o	S2ns	S2n	S2ns
Lan-lsB*	S2ns	S3o	S2ns	S2ns	S2ns
Lan-lsC	S2ns	S3o	S2ns	S2ens	S2ns
Lgu-clA	N	S3o	N	N	N
Nat-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Ni-slA	S3o	S2on	S3o	S3o	N
Ni-slA*	S3o	S2ons	S3o	S3o	N
Pto-slB	S2rns	S3r	S3r	S3r	S3r
Pto-slC	S2rns	S3r	S3r	S3r	S3r
Pto-slD	S2ewrns	S3r	S3r	S3er	S3r
Ra-siclA	N	N	N	N	N
Rg-gslD	S3r	N	N	N	N
Rg-gslE	S3ewr	N	N	N	N
Ro-mw-lA	S2ons	S2ns	S2ons	S2ons	S2ons
Sd-fl-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Sd-slB	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns

ตารางที่ 5-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่ดิน	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	ทุเรียน	มะพร้าว	กาแฟโรบัสต้า
Sd-slC	S2ns	S2ns	S2ns	S2ens	S2ns
Sw-slB	S2rns	S3r	S3r	S3r	S3r
Te-slB	S2n	S2n	S2ns	S2n	S2ns
Te-slB*	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Tkt-sicA	N	N	N	N	N
Tuk-clB	N	N	N	N	N
Ya-slC	S3r	N	N	N	N
SC	N	N	N	N	N

หมายเหตุ : * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน

w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร

r = สภาวะการหยั่งลึกของราก

o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช

n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร

s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดิน และที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายใน ปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืนซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศ เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพ โดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรม และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร สามารถกำหนดออกเป็น 5 เขตหลัก ได้แก่ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตประมง มีเนื้อที่ 29,266 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 75.60 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 1) และเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) พื้นที่ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร มีเขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง 1 ประเภท รายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 130 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.34 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 3,768 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.73 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ ทุเรียน

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 24,975 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 64.51 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ ปาล์มน้ำมัน ยางพารา

2) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 394 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.02 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

6.2.2 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 7,376 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 11.30 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 3,907 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 10.09 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 289 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.75 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 180 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.46 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท้องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.3 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 414 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.07 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 328 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.85 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 86 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.22 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.4 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,097 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 2.83 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

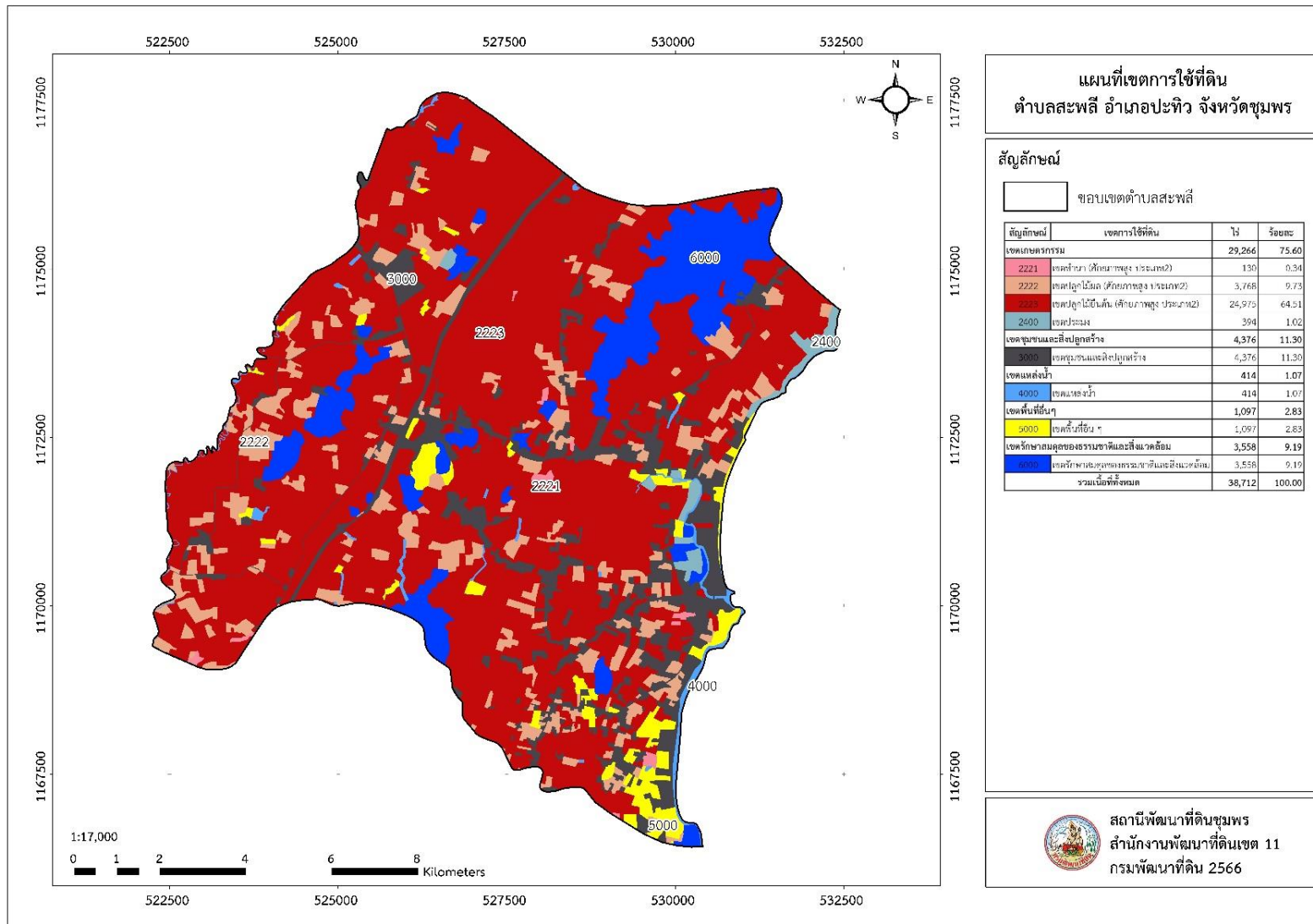
6.2.5 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 3,558 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.19 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบล สะพลี อำเภอบะพือ จังหวัด ชุมพร

สัญลักษณ์	เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
เขตเกษตรกรรม		29,266	75.60
2221	เขตทำนา (ศักยภาพสูง ประเภท2)	130	0.34
2222	เขตปลูกไม้ผล (ศักยภาพสูง ประเภท2)	3,768	9.73
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น (ศักยภาพสูง ประเภท2)	24,975	64.51
2400	เขตประมง	394	1.02
เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง		4,376	11.30
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	3,907	10.09
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	289	0.75
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	180	0.46
เขตแหล่งน้ำ		414	1.07
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	328	0.85
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	86	0.22
เขตพื้นที่อื่นๆ		1,097	2.83
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,097	2.83
เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม		3,558	9.19
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3,558	9.19
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		38,712	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร

บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2570

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลสะพลีไปเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสะพลีเพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินชุมพร เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

○ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน (ดินเสื่อมโทรม)

1.1.1. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์

1.1.2. การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง

1.1.3. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร

1.1.4. การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

1.1.5. การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์

1.1.6. การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด

1.1.7. การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินเปรี้ยว/ดินเค็มภาคใต้

1.2) การบริหารจัดการน้ำ (ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง)

1.2.1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

1.2.2) โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

เขตเกษตรกรรม

○ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) (กรมส่งเสริมการเกษตร)

2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรค-แมลงศัตรูพืชเศรษฐกิจหลัก (กรมวิชาการเกษตร)

3) จัดอบรมการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดแมลง-ศัตรูพืช (สำนักงานเกษตรจังหวัด)

4) สนับสนุนการระบบปั้มน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ (สำนักงานพลังงานจังหวัด)

5) สนับสนุนการชุดบ่อบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

○ เขตแหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

1) สนับสนุนการชุดลอกคลอง แหล่งน้ำสาธารณะ ลำห้วย (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

2) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลสะพลี เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2566 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการแก้ไขปัญหาสำคัญที่ 4 ประการ คือ (1) ปัญหาดินความอุดมสมบูรณ์ (2) ปัญหาดินกรด (3) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร (4) ปัญหาต้นทุนการผลิตสูง ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้ ส่งผลกระทบต่อผลผลิตพืช และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชน

กรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และ (2) ดินกรด ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินที่เกิดขึ้นนั้น เนื่องจากการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานาน โครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้และนำออกไปจากพื้นที่ไม่ทันกับการใส่กลับคืนมาสู่ดิน ในส่วนของปัญหาดินกรดเกิดขึ้นการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้า นั้น เกิดจากการไม่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อการชลประทานในพื้นที่ และยังเกิดจากการทับถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำธรรมชาติจนตื้นเขิน รวมทั้งกิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนน้ำจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของหมู่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้านในตำบลสะพลีที่เร่งด่วน คือ “การเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ” โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

ประเด็นหลักจากข้อเสนอให้แก้ไขปัญหาเรื่องขาดแคลนน้ำ จะสรุปได้ว่ามี 4 ประการ คือ (1) การขุดลอกแหล่งน้ำสาธารณะในปัจจุบัน (2) การทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (3) การขุดเจาะบ่อบาดาล (4) ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน รวมถึงการสร้างอ่างเก็บน้ำ สระน้ำสาธารณะ

เพื่อตอบสนองข้อเสนอดังกล่าวทั้ง 4 ประการนี้ จากกรณีศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่มีอยู่ในปัจจุบันแล้วสรุปได้ว่า “ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหมู่บ้านใดหมู่บ้านหนึ่งหรือใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งแล้วจะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงหน้าแล้งได้ทั้งตำบลสะพลีได้อย่างสิ้นเชิง”

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กัน เพื่อบรรเทาและลดความรุนแรงของปัญหาขาดแคลนน้ำในพื้นที่ โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลเพื่อเสนอวิธีการในการแก้ไขปัญหา 4 ประการไว้ด้วยกัน การจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ สระน้ำสาธารณะ การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดิน ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต และการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ที่ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชน ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม

ในกรณีปัญหาการต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปัจจัยการผลิต ปุ๋ยเคมี และสารเคมีในป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชมีราคาเพิ่มสูงขึ้น แต่ราคาสินค้าเกษตรยังทรงตัวส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกร เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วอยู่ในระดับที่อัตราการทำกำไรน้อย การแก้ไขต้องอาศัยการให้ความรู้การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และการใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรมาผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ร่วมกับการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย เพื่อนำไปสู่การออกใบรับรองสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยได้มาตรฐานจากหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้การสนับสนุนองค์ความรู้และช่วยเหลือเกษตรกรผ่านกิจกรรม/โครงการที่กำหนดไว้ ตามความต้องการของชุมชน

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1.1 เขตปลูกไม้ผล 1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น	1. การปรับปรุงบำรุงดิน (ดินเสื่อมโทรม) 1.1 การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์ 1.2 การส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง 1.3 การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์ 1.4 การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 1.5 การจัดหาปูนโดโลไมท์ 1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงพื้นที่ดินกรด	125,000 480,000 300,000 75,000 850,000 50,000
	2. การบริหารจัดการน้ำ 2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2.2 โครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	N/A N/A

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตปลูกไม้ผล 1.2 เขตปลูกไม้ยืนต้น	1. ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรปลอดภัยและได้มาตรฐาน (GAP) (กรมส่งเสริมการเกษตร) 2. อบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดโรค-แมลงศัตรูพืช เศรษฐกิจ (กรมวิชาการเกษตร) 3. อบรมการใช้สารชีวภัณฑ์ป้องกันกำจัดแมลง-ศัตรูพืช (กรมส่งเสริมการเกษตร) 4. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่อการเกษตร (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
2. พื้นที่แหล่งน้ำ	1. สนับสนุนการขุดลอกคลอง แหล่งน้ำสาธารณะ ลำห้วย (สำนักงานชลประทานจังหวัดชุมพร, เทศบาลฯ) 2. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานชุมพร)

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลสะพลี อำเภอบะพือ จังหวัดชุมพร แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/ กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
เขตพื้นที่ เกษตรกรรม															
1.1 เขตปลูกไม้ผล 1.2 เขตปลูกไม้ยืน ต้น	1. การปรับปรุง บำรุงดิน													1,880,000	
	1.1 การส่งเสริม การผลิตและการ ใช้สารอินทรีย์	ราย	50	50	50	50	50	250	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000	พด.
	1.2 การส่งเสริม การผลิตปุ๋ย อินทรีย์คุณภาพสูง	ตัน	-	30	-	30	-	200	240,000	240,000	-	-	-	480,000	พด.
	1.3 การจัดตั้ง ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	กลุ่ม	-	-	-	1	-	1	300,000	-	-	-	-	300,000	พด.
	1.4 การส่งเสริม การใช้ปุ๋ยตามค่า วิเคราะห์ดิน	ราย	100	100	100	100	100	500	15,000	15,000	15,000	15,000	15,000	75,000	พด.
	1.5 การจัดหาปุ๋ย โตโตไมท์	ตัน	100	100	100	100	100	500	170,000	170,000	170,000	170,000	170,000	850,000	พด.
	1.6โครงการ ส่งเสริมการ ส่งเสริมการ ปรับปรุงพื้นที่ดิน กรด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	พด.

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
1.1 เขตปลูกไม้ ผล	2. การบริหารจัดการน้ำ														
1.2 เขตปลูกไม้ ยืนต้น	2.1 การพัฒนาแหล่งน้ำ ขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ ดินและน้ำ	แห่ง	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	พด.
	2.2 โครงการแหล่งน้ำในไร่นา นอกเขตชลประทาน	แห่ง	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	พด.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2556. **แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ
- _____ 2566. **รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565)**. แหล่งที่มา: <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>, 1 พฤษภาคม 2566.
- กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. **ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565**. แหล่งที่มา: <https://ebmn.cdd.go.th/>, 1 มิถุนายน 2566.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. **ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล**. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. **จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัดรายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566)**. แหล่งที่มา <http://mvos2.gistda.or.th/>, 15 พฤษภาคม 2566.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. **สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี พ.ศ. 2536-2565 (ไฟล์ข้อมูล)**. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล)**. กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. **แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล)**. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ต้นศิริ และ ค้ารณ ไทรพิภ. 2542. **คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน**. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลสะพลี. 2566. **วิสัยทัศน์ พันธกิจ**. แหล่งที่มา: <http://www.saphlee.go.th/content/vision>, 1 พฤษภาคม 2566.